

Derleme

Makale Geliş Tarihi: 15.11.2016

Makale Kabul Tarihi: 05.04.2017

TÜRKİYE'DE SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE NELER OLUYOR?

Whatis Happeningin Social Work Education in Turkey?

Kamil ALPTEKİN*

Selami TOPUZ**

Oğuzhan ZENGİN***

* Doç. Dr. KTO Karatay Üniversitesi SBBF Sosyal Hizmet Bölümü

** Uzman Yardımcısı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

*** Yrd. Doç. Dr. Karatekin Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

ÖZET

Türkiye'de 2000'li yılların başından itibaren sosyal hizmetler alanında hareketlilik artmış, önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle uzunca bir süre kendi içine kapalı sessiz sedasız bir şekilde varlığını sürdüren sosyal hizmet eğitiminde yaşanan gelişmeler öncesine hiç benzemeyen bambaşka bir görüntüyü ortaya çıkarmıştır. Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi 1961 yılında başlamış ancak 2006 yılına kadar kimi dönem sadece bir, kimi dönemse iki bölümlle sınırlı kalmıştır. Bu çalışmada başladığı yıldan 2006 yılına gelinceye dek büyüemeyen, bu yıldan sonra altyapısız ve plansız bir şekilde "kontROLSÜZ büyüme" trendi içerisine giren Türkiye'deki sosyal hizmet eğitiminde mevcut durum betimlenmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda lisans ve lisansüstü sosyal hizmet eğitimi ayrı ayrı ele alınmış, öne çıkan sorun alanları üzerinde değerlendirmeler yapıp, bunlara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, sosyal hizmet eğitimi, kontROLSÜZ büyüme, Türkiye.

ABSTRACT

There has been an increased dynamism in social work field especially since early 2000s and remarkable developments occurred. The developments in social work education that had existed in the world of its own for a long time revealed a

picture that is totally different from the previous one. Social work education in Turkey initiated in 1961; however, there had been one or two departments until 2006. In this study, it is aimed to describe and evaluate the current situation in social work education in Turkey, which had not grown until 2006 and then got in to the trend of “uncontrolled growth” without having infrastructure and planning. In this sense, undergraduate and graduate social work education was studied separately and prominent problematic points were evaluated and suggestions regarding them were put forward.

Keywords: Social work, social work education, uncontrolled growth, Turkey.

GİRİŞ

Sosyal hizmet, biyopsikososyal boyutlarıyla bireyin bütünlüğü ve çevresiyle olan etkileşimi ile bu etkileşimde ortaya çıkabilecek psikososyal nitelikli ihtiyaç ve sorunlara odaklanan; toplumun üyelerinin sağlıklı, yeterli ve sosyal fonksiyonlarını daha etkili bir biçimde yerine getirir bireyler haline dönüşmelerini sağlamayı amaçlayan bir meslek ve disiplindir (Alptekin, 2016). Bir psikososyal sorununu çözmeye insana yardımcı olmak, onda bir değişimi gerçekleştirmektir. Bu değişim çevredeki potansiyel kaynakları akılcı ve planlı bir şekilde müracaatçı ile birlikte müracaatçı yararına harekete geçirmekle mümkün olabilir (Segal, Gerdes ve Steiner, 2007). Sosyal hizmet uzmanları birey, aile, grup, topluluk, toplum gibi farklı düzeylerde her düzeyde uygulamayı gerektirecek örneğin; çocuk refahı, sağlık, suç ve ceza, özür lülük, aile danışmanlığı, madde bağımlılığı, evde bakım, psikiyatrik üniteler, toplum destek programları gibi çok geniş bir alanda çalışma yürütürler (Ambrosino vd., 2008).

Türkiye’de 2000’li yılların başından itibaren sosyal hizmetler alanında hareketlilik artmış, başta sosyal yardımlar olmak üzere aile ve çocuk refahı, adli sosyal hizmet, tıbbi sosyal hizmet, engelli refahı, yaşlı refahı ve sosyal hizmet eğitimi gibi pek çok alanda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle uzunca bir süre kendi içine kapalı sessiz sedasız bir şekilde varlığını sürdüren sosyal hizmet eğitiminde yaşanan gelişmeler öncekine hiç benzemeyen bambaşka bir görüntüyü ortaya çıkarmıştır.

Hatırlanacağı üzere Türkiye’de sosyal hizmetlerin modern anlamda ele alınabilmesi ve bilimsel bir mahiyet kazandırılarak yetkin personel eliyle yürütülmeye başlanması, ancak 1959 yılında Sağlık ve Sosyal Yardımlar Bakanlığı (SSYB) bünyesinde Sosyal Hizmetler Enstitüsü’nün kurulmasından sonra mümkün olabilmiştir (Çengelci, 1998). Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi 1961 yılında SSYB bünyesinde Sosyal Hizmetler Enstitüsü’ne bağlı olarak açılan Sosyal Hizmetler Akademisi ile başlamıştır. Hacettepe Üniversitesi bünyesinde 1967 yılında ikinci okul (Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler) açılmıştır. Bu bölüm, 1981 yılında kabul edilen ‘2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’ çerçevesinde 1982 yılında kapatılmıştır. Aynı yıl Sosyal Hizmetler Akademisi yine 2547 sayılı Kanuna istinaden Hacettepe Üniversitesi bünyesine alınmış, Rektörlüğe bağlı ‘Sosyal Hizmetler Yüksekokulu’ (SHYO) olarak ad ve statüsü değişmiştir (Karataş, 2002; Kut, 2005). Yükseköğretim Kanunu dolayısıyla ortadan kalkmış olan Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümü öğretim kadrosu da bu Yüksekokula aktarılmıştır (Tomanbay, 2005). Hacettepe Üniversitesi bünyesinde SHYO eğitim faaliyetini 2006 yılına kadar sürdürmüştür. Bu yılda SHYO, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde Sosyal Hizmet Bölümü olarak yeniden yapılandırılmıştır (Alptekin, 2016).

2002 yılına gelindiğinde Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi çatısı altında Sosyal Hizmet Bölümü açılmış, böylece bölüm sayısı uzunca bir aradan sonra ikiye çıkmıştır. 2002 yılından sonra Türkiye’de yeni sosyal hizmet bölümlerinin açılması yönünde siyasi-sosyo-kültürel bir ortam oluşmuştur (Alptekin, Topuz ve Zengin, 2014). Bu ortamın etkisiyle 2006 yılından itibaren bölüm sayıları her yıl farklı oranlarda artış göstermiştir. 2002 yılı itibariyle sadece iki olan bölüm sayısı, örneğin 2015 yılı Temmuz ayı itibariyle 36’sı aktif, 30’u pasif olmak üzere toplamda 66’ya yükselmiştir (ÖSYM, 2015).

Ortaya çıkan tabloya sadece sayılar üzerinden bakıldığında bile Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin başlangıcından 2006 yılına kadar süren dönemde büyümediği; 2006 yılı ve sonrasındaki dönemde ise kontrolsüz bir şekilde büyüdüğü rahatlıkla söylenebilir. Sağlıksız olduğu her halinden belli olan bu tablonun ortaya çıkış nedenleri, yapısı itibariyle karmaşık olan eğitim sisteminin kendi iç ve dış sistemleriyle kurduğu veya kuramadığı etkileşim ağında saklıdır (Alptekin, 2016).

Derleme niteliğindeki bu çalışmanın amacı Türkiye’de sosyal eğitiminde devam etmekte olan ‘kontrolsüz büyüme’ sürecinin mevcut haliyle fotoğrafını çekerek

sosyal hizmet eğitimine ilişkin betimleyici nitelikte genel bir değerlendirme yapmaktır. Bu çalışmada lisans ve lisansüstü sosyal hizmet eğitimi üzerinde ayrı ayrı durulmuştur. Çalışmada literatür bilgilerinin ışığında sosyal hizmet bölümlerinin web sayfalarındaki bilgiler ile Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yayınlanan kılavuz ve listelerdeki veriler kullanılarak bir takım tespitlere ve değerlendirmelere yer verilmiş, bunlara dayalı olarak okuyucuya sosyal hizmet eğitiminin geleceğine ilişkin birtakım öneriler sunulmuştur.

I. SOSYAL HİZMET LİSANS EĞİTİMİ

Aktif – pasif bölümler

Türkiye’de 2016 yılı Ekim ayı itibariyle mevcut 181 üniversitenin 90’nda sosyal hizmet bölümü bulunmaktadır. Bu bölümlerin 49’u aktif halde olup (bunların 16’sı vakıf üniversitesi bünyesinde) 45’i ise (öğrenci alamadığı için eğitime başlamadığından) pasif durumdadır. 4 üniversite ikişer adet bölüm bulunmaktadır. ÖSYM tarafından yapılan sınavla öğrenci alan ve YÖK tarafından eşdeğerliliği kabul edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki (KKTC) 4 üniversitede sosyal hizmet bölümü aktif halde bulunmaktadır. KKTC’deki bölümlerle birlikte aktif halde olan bölüm sayısı 49’dur (ÖSYM, 2016a; ÖSYM, 2016b; YÖK, 2016a; YÖK, 2016b).

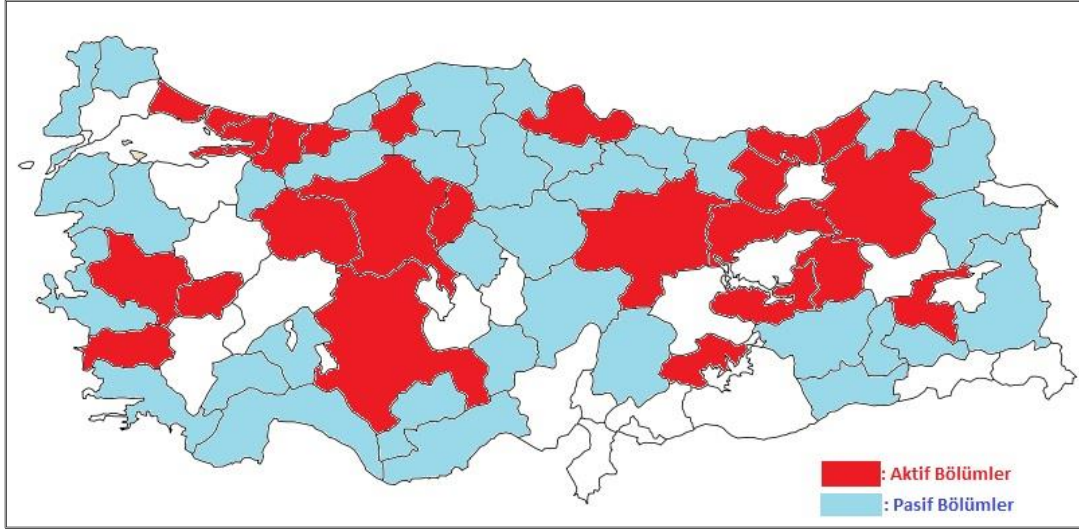
Bölgelere ve şehirlere göre dağılım

Şekil 1’de Türkiye’deki sosyal hizmet bölümlerinin şehirlere göre dağılımından hareketle görüleceği üzere aktif bölümlerin çoğunluğu İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer almaktadır. Şekil 1’de dikkati çeken nokta Türkiye’nin sosyo-ekonomik düzey olarak gelişmiş bölgelerinde (İstanbul dışında Marmara, Ege ve Akdeniz gibi) aktif halde daha az sayıda sosyal hizmet bölümünün olmasıdır. Oysa gelişmiş bölgelerde hem sosyal sorunlar hem sosyal hizmet kurumları hem de sosyal hizmet uzmanları sayıca daha fazladır. Bu bölgelerin taşıdığı özelliklerle sosyal hizmet eğitimi için daha geniş olanaklara sahip olduğu söylenebilir.

Şehirlere göre dağılıma bakıldığında ise ortaya yine düşündürücü bir tablo çıkmaktadır. Büyükşehir belediyesi bulunan illerimizin önemli bir kısmında sosyal hizmet bölümü ya yoktur ya da henüz aktif halde değildir. Örneğin Adana, Bursa, Şanlıurfa, Hatay ve Malatya’da henüz sosyal hizmet bölümü açılmamıştır. Buna karşılık İzmir, Antalya, Balıkesir, Kayseri, Muğla, Diyarbakır, Mersin, Tekirdağ, Kahramanmaraş, Van, Denizli ve Zonguldak’ta sosyal hizmet bölümleri açık ancak

pasif halde bulunmaktadır. Şehir ve üniversite dağılımlarına bakarak yeni bölümlerin önemli bir kısmının 2004 yılı sonrası kurulan üniversitelerde açıldığını, bunun da bir hükümet politikası olarak 2004 yılından itibaren geliştirilen 'her ile en az bir üniversite' projesinin bir çıktısı olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 1. Sosyal hizmet bölümlerinin şehirlere göre dağılımı

Farklı fakülte veya yüksekokul bünyesinde açılmış bölümler

Türkiye'deki sosyal hizmet bölümleri çok farklı akademik birimlerin bünyesinde açılmıştır. Bu doğrultuda Tablo 1'de de görüleceği üzere en fazla sosyal hizmet bölümü Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesinde açılmış (20 bölüm) olup bunu sırasıyla İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (12 bölüm), Fen-Edebiyat Fakültesi (4 bölüm), Sağlık Yüksekokulu (4 bölüm) ve diğerleri izlemektedir. Atatürk, Anadolu, Gelişim ve Medipol Üniversitelerindeki iki ayrı fakültede aynı isimle sosyal hizmet bölümünün bulunması (ÖSYM, 2016) ilginçtir. Halen pasif konumda da olsa Ağrı'nın Patnos ilçesinde geçmişe göndermede bulunurcasına 'Sosyal Hizmetler' adı altında müstakil bir Yüksekokul kurulmuştur (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'ne bağlı Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu) (Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, 2016). Bu denli farklı isimlere sahip akademik çatı altında bölümün açılması, aynı üniversite çatısı altında iki sosyal hizmet bölümünün bulunması ve sosyal hizmetler adı altında başlı başına bir yüksekokulun açılması sosyal hizmet eğitiminde dağınık ve karmaşık bir görüntünün ortaya çıkmasına neden olmakta, elbette bu görüntü mesleğe yönelik algıyı da olumsuz etkilemektedir.

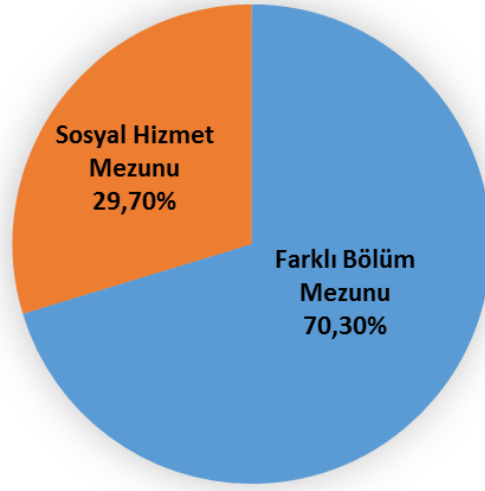
Tablo 1. Bölümlerin fakülte / yüksekokul dağılımı

FAKÜLTE / YÜKSEKOKUL	AKTİF
Sağlık Bilimleri Fakültesi	20
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	12
Sağlık Yüksekokulu	4
Fen - Edebiyat Fakültesi / Edebiyat Fakültesi	4
Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	2
Açıköğretim Fakültesi	1
Uzaktan Eğitim Fakültesi	1
Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi	1
İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	1
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	1
Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi	1
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	1
TOPLAM	49

Öğretim Elemanları

Türkiye genelinde sosyal hizmetbölümlerinde görev yapan öğretim üyesi ve görevlilerinin profili (Şekil 2) bir başka üzerinde hassasiyetle durulması gereken konudur. Bu amaçla sosyal hizmet bölümü öğretim elemanlarının profili okulların internet siteleri aracılığıyla incelenmiştir. Bu incelemeye göre; ders verme niteliğine sahip öğretim elemanlarının üçteikisinden daha fazlası (n=121) sosyal hizmet lisans, yüksek lisans ya da doktora düzeyinde herhangi bir dereceye sahip değilken en az bu derecelerden birine sahip olan öğretim elemanlarının sayısı üçte birden daha azdır (n=52). Sosyal hizmet eğitiminde ağırlığın sosyal hizmet lisans ve/veya lisansüstü eğitimi almamış öğretim üyelerinde olması eğitimin niteliği ve sosyal hizmet disiplininin özgünlüğü konusunda kaygı verici bir durumdur. Sosyal hizmet lisans ve/veya lisansüstü eğitimi almamış öğretim üyelerinin çoğunluğu sosyoloji, aile ve tüketici bilimleri ve ilahiyat mezunudur.

Şekil 2. Sosyal hizmet bölümlerindeki öğretim üyesi ve görevlisi profili

Yurtdışı örneklerine bakıldığında durumun pek de Türkiye'ye benzemediği görülmektedir. Örneğin sosyal hizmet eğitiminin yaygın ve gelişmiş olduğu ülkelerden ABD ve İngiltere'deki sosyal hizmet bölümleri üzerine yapılan küçük çaplı bir internet taraması sonucunda bile şu sonuçlara ulaşılmıştır: ABD'de sosyal hizmet eğitiminin ilk başladığı yer olan Kolombiya Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu'nda görev yapan öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu (10 profesörden 7'si, 6 doçentin tamamı, 8 yardımcı doçentten 7'si, 8 öğretim görevlisinden 6'sı; toplamda 32 öğretim elemanından 26'sı)¹ ve Boston Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu'nda görev yapan öğretim elemanlarının yine büyük çoğunluğu (8 profesörden 7'si, 11 doçentin tamamı, 10 yardımcı doçentten 3'ü, toplamda ise 29 öğretim elemanından 25'i)² sosyal hizmet lisans ve/veya lisansüstü eğitimi almış gözükmektedir.

¹<http://socialwork.columbia.edu/faculty/full-time/>

²<http://www.bu.edu/ssw/about/faculty/fulltime>

İngiltere'deki Durham Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde görev yapan 8 öğretim elemanının tamamı³ ve Oxford Brookes Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde görev yapan 6 öğretim elemanının yine tamamı⁴ sosyal hizmet lisans ve/veya lisansüstü eğitimi almıştır.

Açıköğretim

Mevcut aktif haldeki lisans programlarının ikisi açıköğretim programıdır. Türkiye'deki sosyal hizmet açıköğretim lisans programlarından ilki olan Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Lisans Programı 2011 yılında 1000 kişilik kontenjanla eğitime başlamış, daha sonraki yıllarda kontenjan 2563'e çıkmışsa da 2016 yılı itibariyle programın kontenjanı 2050 olarak belirlenmiştir. İkinci sosyal hizmet açıköğretim lisans programı Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesinde kurulmuştur. 2015 yılında eğitime başlayan bu programın kontenjanı 513 olarak belirlenmiştir ve 2016 yılı itibariyle kontenjanında bir değişiklik olmamıştır (ÖSYM, 2015; ÖSYM, 2016).

Bilindiği üzere uygulamaya dayanan, beceri kazandıran, karşılıklı etkileşimi gerektiren eğitimler daha çok sınıf içi yüz yüze eğitim modelini zorunlu kılmaktadır. Örneğin sosyal hizmet uzmanı adayının bilgi ve becerilerinin gelişmesini ve olgunlaşmasını, çalışma azim ve kararlılığının güçlendirilmesini sağlamak amacıyla yetkin bir sosyal hizmet akademisyenince gerçekleştirilen süpervizyon desteği, mesleğin evrensel değerleri ve etik sorumlulukları ancak sınıf içi yüz yüze etkileşime dayalı eğitimle verilebilir (Alptekin, 2016). Öne sürülen şartları açıköğretim modelinin izlediği yöntem gereği yerine getirmesi çok da olanaklı değildir. Elbette sosyal hizmet eğitiminin bir kısmı (özellikle teorik verilmesi gereken dersler) uzaktan eğitim teknolojileri kullanılarak verilebilir. Öğretim elemanı yetersizliği yaşanan şu dönemde eğitimin niteliğini artırma adına bu adım önemli bir ihtiyacı da karşılayabilir. Ancak sosyal hizmet eğitiminin bütünü uzaktan eğitim teknolojilerine dayandırarak vermeye çalışmak eğitimin doğasını ve niteliğini zedeleyecektir.

Sosyal hizmet eğitiminde açık ve uzaktan öğretimin bazı avantajları olabileceği gibi dezavantajları da vardır. Uzaktan öğretim özellikle sosyal hizmet eğitiminin dışında

---

³<https://www.dur.ac.uk/sass/staff/academic/socialwork/>

⁴<http://pswph.brookes.ac.uk/staff>

kalabilecek dezavantajlı gruplar için esnek bir öğretim fırsatı sunmaktadır (Collins, 2008). Abels'e (2005) göre sosyal hizmet eğitiminin uzaktan verilmesi bu olanaktan yararlanacaklar adına mesleğin eşitlik ve sosyal adalet ilkelerine uymanın bir gereğidir. Ancak bu yöntemle verilen bilgi ve beceri eğitimi yetersiz kalabilir. Bu nedenle uzaktan sosyal hizmet eğitiminde kendine özgü yeni bir eğitim müfredatına ihtiyaç vardır (Abels, 2005).

Türkiye'de yürütüldüğü şekliyle (abartılı olduğu her halinden belli olan kontenjanlar, sınırlı sayıda uygulama dersleri ve yetersiz süpervizyon desteği) açıköğretim modeliyle sosyal hizmet eğitimi vermek bu mesleği değersizleştirmekten ve sıradanlaştırmaktan başka hiçbir işe yaramamaktadır. Öte yandan kontenjanlarının dolmuş olmasına bakarak şu sorunun cevabının bulunması da gerekir: Açıköğretimde sosyal hizmet okumak neden tercih edilmektedir?

Sorunun yanıtı açıköğretimde sosyal hizmet eğitiminin nasıl verildiği ve öğrenciye ne tür avantaj(lar) sağladığıyla yakından ilgili olsa gerektir. Örneğin; ödev, sunum, proje hazırlama vb. faaliyetlerin yanı sıra eğitimin son yılında uygulama derslerinin de az olması, buna karşılık boş zamanın çok olması nedeniyle açıköğretimde sosyal hizmet okuyan öğrenciler Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) daha rahat koşullarda hazırlanmaktadır. Bu durum haksız rekabet yaratmaktadır. Bununla birlikte yakın gelecekte sosyal hizmet uzmanlarının da kamu sektöründe KPSS'ninyanı sıra mülakat yoluyla istihdam edilecek olması bu haksızlığın önüne bir nebze de olsa geçebilir. Ancak yapılacak en doğru iş, yurtdışı örneklere bakıp kontenjanı azaltarak, süpervizyon desteği altında haftada en az bir kere yüz yüze sınıf ortamında ders yapacak şekilde açıköğretimdeki sosyal hizmet lisans programlarının yeniden yapılandırılmasıdır.

İkinci Öğretim

Türkiye'de örgün ve açıköğretim modellerinin yanında lisans düzeyinde sosyal eğitimi bir de ikinci öğretim modeliyle verilmektedir. İkinci öğretim programlarının açılmasının arka planında üniversitelerde daha fazla öğrenci okutma düşüncesi öne çıkmaktadır. Dersler çoğunlukla akşama doğru başlamakta veya hafta sonu yapılmaktadır. ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'ndaki (2016) bilgiler derlenerek hazırlanan Tablo 2'de görülebileceği gibi örgün eğitim veren 49 bölümün 7'sinde ayrıca ikinci öğretim lisans programı mevcuttur. Sosyal hizmet eğitiminin yaklaşık %30-40 oranında kurum ortamında yapılması gereken uygulama dersleri düşünülüğünde ikinci öğretimdeki sosyal hizmet eğitimi örgün

(birinci) öğretimdeki sosyal hizmet eğitime ve sosyal hizmet kurumlarına doğrudan ilave bir yükür. Tablo 2'deki üniversite ve kontenjanlara bakıldığında (özellikle Bingöl, Erzincan ve Gümüşhane Üniversitelerindeki Bölümler) mevcut şehirlerin sosyal hizmet alt yapısının ikinci öğretimdeki öğrenci yükünü kaldıramayacağı ya da yığılmalara neden olacağı açıktır.

Tablo 2. İkinci öğretimde sosyal hizmet eğitimi veren bölümler ve kontenjanları

Sıra No	ÜNİVERSİTE	İkinci Öğretim Kontenjanı 2016
1	Bingöl	82
2	Celal Bayar	41
3	Cumhuriyet	62
4	Erzincan	62
5	Gümüşhane	62
6	Sakarya	62
7	Yalova	67
TOPLAM		438

Önlisans tan lisans tamamlaya geçişler

Sosyal hizmet eğitiminde göze çarpan bir diğer husus düzensiz ve plansız bir şekilde gerçekleşen önlisans tan lisans tamamlaya geçişlerdir. Bahse konu geçişlere değinmeden önce deyim yerindeyse çok kafa karıştıran ve yanlış anlaşılmalara neden olan 'önlisans sosyal hizmet programları' üzerinde biraz durmak gerekecektir.

Halihazırda çoğunluğu 'sosyal hizmetler' az bir kısmı da 'sosyal hizmet ve danışmanlık' adı altında 26'sı örgün, 3'ü açıköğretim modeliyle toplam 29 önlisans programı bulunmaktadır. 2016 yılında bu programların 7.430 kişilik kontenjanı vardır (ÖSYM, 2016a). İsim benzerliğine dayalı olsa gerek bu önlisans programları yaygın bir şekilde sosyal hizmet lisans programlarının önlisansı olarak algılanmaktadır. Oysa 'Sosyal Hizmet Eğitiminde Güncel Sorunlar ve Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği' temalı VI. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı Sonuç Raporu'nda (2016) açıkça belirtildiği gibi bu önlisans programları hiçbir şekilde sosyal hizmet lisans

programının önlisansı olamaz. Zaten Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) tarafından ortaklaşa hazırlanan 'Sosyal Hizmet Mesleğinin Eğitim ve Öğretimi için Küresel Standartlar Raporu'nda (IFSW, 2004) ve sosyal hizmet eğitiminde ulusal standartların geliştirilmesini konu alan 'V. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı Sonuç Raporu'nda sosyal hizmet eğitimi sadece lisans ve lisansüstü düzeylerde ele alınmıştır. Dünyada bu duruma ilişkin ABD örneği bulunmasına karşın ABD'de eğitim politikası ve akreditasyon standartları belirlemede yetkili kuruluş olan Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi – CSWE- (2016) tarafından önlisans programlarının hiç biri akredite edilmemektedir. Bir çözüme ulaşmak adına VI. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı'nın sonuç raporunda alanda giderek artan bir şekilde 'ara eleman' niteliğinde bakım personeline ihtiyaç duyulduğunu; sosyal hizmetler önlisans programlarının ara eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla farklı bir yapılanma ile yürütülebileceği öne sürülmüştür.

Sosyal Hizmetler Önlisans Programlarından sosyal hizmet lisans programlarına geçişler bölümlerin kontenjanlarını dolaylı olarak artırırken bunun doğal bir sonucu olarak mezun sayıları da artış göstermektedir. Önlisanstan lisans tamamlamaya geçişler; 1) Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ve 2) Sağlık Bakanlığı ve YÖK arasında gerçekleştirilen bir protokol sonucu önlisans mezunu sağlık bakanlığı personelinin açıköğretim sosyal hizmet lisans programına geçişi şeklinde gerçekleşmektedir.

Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü 200 öğrenci, örgün eğitim veren sosyal hizmet bölümleri ise toplamda 270 öğrenciyi 2016 DGS yerleştirmeleri sonucunda almışlardır. Tablo 3'te görülebileceği gibi DGS kanalıyla sosyal hizmet lisans tamamlamaya geçiş hakkı verilen 14 önlisans programı bulunmaktadır (ÖSYM, 2016c). Bu programlar arasında göze çarpan husus büyük çoğunluğunun sosyal hizmet disiplini ve sosyal hizmetler alanıyla hiçbir ilişkisinin bulunmamasıdır. Güvenlik, güvenlik koruma, hava savunma, istihbarat, itfaiyecilik ve sivil savunma, itfaiyecilik ve yangın güvenliği, kamu güvenlik ve asayişinin sağlanması, mühimmat ve mühimmat tahrip, özel güvenlik ve koruma, savunma ve güvenlik programlarının sosyal hizmet disiplini ile ne tür bir ilişkisi olabilir?

Sosyal hizmetin yakın ilişki içinde olduğu disiplinlerdeki duruma bakıldığında onlardaki DGS geçişlerinin daha sınırlı ve mantık çizgisi içerisinde olduğu görülmektedir. Örneğin psikoloji ile psikolojik danışma ve rehberlik bölümlerine DGS

ile geçiş hakkı verilmemiştir. Sosyoloji bölümüne ise sadece sosyal bilimler ve sosyal hizmet önlisans programlarından mezun olanlar girebilmektedir.

DGS'deki uygulamaya benzer şekilde İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ise 2015 yılında 2500 öğrenciyi pek çoğu sosyal hizmetle ilgili bulunmayan 61 sağlık önlisans programından (örneğin; acil yardım, ağız diş sağlığı, ambulans ve acil bakım teknikerliği, ameliyathane teknikerliği, anestezi, cerrahi teknikerliği, diş protez, hidroterapi, fizyoterapi, podoloji, optisyenlik, paramedik, perfüzyon, radyoloji vb.) mezun olmuş öğrenciyi lisans tamamlamak üzere "sınavsız olarak" önlisans diploma notuna göre açıköğretim sosyal hizmet lisans programına almıştır. 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nin yanısıra Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bahse konu sağlık alanındaki önlisans programları için sosyal hizmet lisansı tamamlamak üzere yine 2500 kişilik kontenjan açmıştır (YÖK, 2016c). Bu gidişatın önüne geçilmezse yakın gelecekte uygulamalı bir bilim dalı olan sosyal hizmetten mezunların çoğunluğu örgün değil, açıköğretimden mezun olacaktır. Bu durum başta sosyal hizmet disiplini, eğitimi, mesleği, sosyal hizmet uzmanları ve sosyal hizmet müdahalesine gereksinim duyan müracaatçı grupları için büyük bir tehlike olarak görülmelidir.

Tablo 3. DGS ile sosyal hizmet lisans programına geçiş yapabilen önlisans programları

Alan Kodu	Önlisans Mezuniyet Alanı	Tercih Yapılabilecek Lisans Programları
6114	Güvenlik	Sosyal Hizmet (6318)
9181	Güvenlik ve Koruma	
6137	Hava Savunma	
6181	İstihbarat	
2289	İş Sağlığı ve Güvenliği / İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği	
2324	İtfaiyecilik ve Sivil Savunma	
2317	İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği	
9182	Kamu Güvenlik ve Asayişin Sağlanması	
6248	Mühimmat ve Mühimmat Tahrip	
5712	Özel Güvenlik ve Koruma	
5425	Savunma ve Güvenlik	

3339	Sosyal Bilimler	
5529	Sosyal Hizmet / Sosyal Hizmetler	
9098	Sosyal Güvenlik	

Kaynak: ÖSYM (2016). DGS Tercih Kılavuzu Bilgileri.

Mezuniyet ve istihdam

Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin başladığı Sosyal Hizmetler Akademisi ilk mezunlarını 1965 yılında vermiştir. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’nden (2016) alınan bilgilere göre ilk mezunların verildiği yıldan 2015 yılına kadar yaklaşık 6150 kişi sosyal hizmet lisans programlarından mezun olmuştur. Enteresant olan nokta Türkiye’de sosyal hizmet lisans programlarından 2015 yılına kadar 6150 kişi mezun olmasına karşılık sadece 2015 yılında aktif bölümlerin kontenjanı 6100’e ulaşmış olmasıdır. Diğer bir deyişle 50 yılda yapılamayan iş bir yıla sığdırılmıştır. Mevcut tablonun sabit kalması, bütün kontenjanların dolması ve tüm öğrencilerin mezun olması varsayımına dayalı olarak hazırlanan Tablo 4’te sunulan mezuniyet tablosuna göre 2016 yılında mezun verme durumunda bulunan 24 bölümden mezun olacak öğrencilerle birlikte mezun sayısı yaklaşık 9800 olacaktır. Mezuniyet sayısı bir önceki yıla (2015) oranla ciddi bir artış göstermiş olmasına karşın 80 milyona yaklaşmış nüfusa sahip bir ülke için yine de oldukça düşük kalacaktır. Ancak bu durum açıköğretimdeki abartılı kontenjanlarla çok kısa bir zaman içerisinde tersine dönecektir. Tablo 4’teki verilere göre 2017 yılından itibaren 14.000’li sayılara ulaşacak mezun sayısı, Cumhuriyetimizin 100. yılını kutlayacağımız 2023 yılına gelindiğinde yaklaşık 50.000’i geçecektir. Yani yakın gelecekte mezun sayısındaki artış benzetmek yerindeyse ‘patlamalar’ şeklinde gerçekleşecektir. Mezun sayısındaki bu hızlı artışa kamu sektöründeki istihdamın ayak uydurması mümkün değildir. Çünkü geriye yönelik ‘ÖSYM atama kılavuzlarında’ ve ‘memurlar.net’ web sayfasında yer alan kamu ilanları, Türkiye’de tüm sosyal hizmet alanları için yılda ortalama 500 kişinin kamu kurum ve kuruluşlarına alındığını göstermektedir. Şayet özel sektör, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinde yeni istihdam olanakları yaratılmazsa ve açıköğretim programlarının hiç değilse kontenjanlarına çeki-düzen verilemezse kısmen yaşanmakta olan sosyal hizmet istihdamındaki daralma sorunu giderek derinleşecektir.

Tablo 4. Yakın Gelecekteki Mezuniyet durumu

SHUD'a göre 1961-2015 arası mezun sayısı			6.150
Yıl	S.H. Bölümleri Kontenjan Sayısı*	Muhtemel Mezuniyet Yılı (4 yıl)	Muhtemel Mezun Sayısı
2012	3.717	2016	9.867
2013	4.376	2017	14.243
2014	5.108	2018	19.351
2015	6.110*	2019	25.461
2016	6.300	2020	31.761
2017	6.300	2021	38.061
2018	6.300	2022	44.361
2019	6.300	2023	50.561

*Mevcut tablonun sabit kalması, bütün kontenjanların dolması ve mezun olması halindeki durumdur.

II. SOSYAL HİZMETTE LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ

Mevcut yüksek lisans ve doktora programları

Türkiye'de Lisansüstü sosyal hizmet eğitiminin tarihi, lisans sosyal hizmet eğitim tarihiyle benzer özellikler taşımaktadır. Hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde ilk lisansüstü sosyal hizmet eğitimi Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümü'nde 1969 yılında başlatılmış, bu bölüm kapatılınca lisansüstü sosyal hizmet eğitimi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu'nda devam ettirilmiştir (Karataş ve Erkan, 2005). Ancak 2009 yılına gelinceye değin lisansüstü sosyal hizmet eğitimi tek bir bölüm tarafından verilmiştir. Yüksek lisans programları 2009 yılında, doktora programları ise 2011 yılından itibaren artış göstermeye başlamıştır (Alptekin, Topuz ve Zengin, 2014).

Tablo 5. Sosyal hizmet lisansüstü programı bulunan bölümler*

NO	ÜNİVERSİTE (Bölüm)	YÜKSEK LİSANS	DOKTORA
1	Hacettepe	√	√
2	Ankara	√	√
3	Selçuk	√	√

4	Yalova	√	√
5	Başkent	√	
6	Kocaeli	√	
7	Sakarya	√	
8	Yıldırım Beyazıt	√	√
9	Celal Bayar	√	
10	Turgut Özal	√	
11	Üsküdar	√	
12	Bahçeşehir	√	
13	Cumhuriyet / Adıyaman	√	√
14	İstanbul	√	

* Bu tablo Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerin web sayfalarının incelenmesi sonucunda oluşturulmuştur.

Bir listesi Tablo 5'te görülebileceği gibi Türkiye'de 14 bölümde sosyal hizmet yüksek lisans programı bulunmaktadır. Yüksek lisans programı bulunan bölümlerin 6'sında aynı zamanda doktora programı da vardır. Cumhuriyet ve Adıyaman Üniversiteleri doktora programlarını ortak yürütmektedir. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı en fazla doktora öğrencisine sahip olma bakımından birinci, Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı ikinci sıradadır. Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nün web sayfasından edinilen bilgilere göre sosyal hizmet lisans, ikinci öğretim, tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarının yanı sıra doktora programı da yürütmektedir. Ancak bu Bölümün halen akademik kadrosunda sosyal hizmet lisans ve/veya lisansüstü eğitimi almış bir akademisyen bile barındırmaması dikkat çekmesinin ötesinde düşündürücüdür.

(Aşırı) Multi-disipliner yapı

Lisansüstü programlar öğrenci profili açısından değerlendirildiğinde ortaya deyim yerindeyse gereğinden fazla multi-disipliner bir tablo ortaya çıkmaktadır. İster yüksek lisans ister doktora düzeyinde olsun bir lisansüstü programın kendi içine kapanması elbette hoş karşılanamaz. Ancak dışarı açılmanın (yani multi-disipliner olmanın) da bir ölçüsü mutlaka olmalıdır. Bir araştırmacının bulguları sosyal hizmet lisansüstü programlarına sosyal hizmetin bilgi gövdesini besleyen yakın disiplinlerin (sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, antropoloji gibi) yanı sıra mühendislik, hemşirelik, öğretmenlik, polis okulu, tıp (diş hekimi), fizik, işletme,

iktisat, maliye, tarih, ilahiyat vb. pek çok disiplinden öğrencinin de lisansüstü programlara kabul edildiğini göstermektedir (Alptekin, Topuz ve Zengin, 2014). Ortaya çıkan aşırı multi-disipliner yapı mesleğin ve eğitimin özgünlüğünü zedeleyebilecek niteliktedir. Önlem alınmadığında ve bir sınırlama getirilmediğinde en hafif deyim ile lisansüstü eğitimde de bir karmaşa ve 'odak kaybı' sorunu yaşanacaktır.

Sosyal hizmet lisansüstü öğrenci sayılarını artırma çabaları

Bölümlerdeki sosyal hizmet akademisyeni ihtiyacını karşılamak üzere biri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından organize edilen Yurt Dışına Lisansüstü Eğitime Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme (YLSY), diğeri YÖK tarafından organize edilen Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) olmak üzere iki farklı kanaldan da sosyal hizmet lisansüstü eğitimi almış akademisyenlerin sayıları artırılmak istenmiştir.

YLSY ile 2009 yılından itibaren sosyal hizmet eğitimi almak üzere yurtdışına sosyal hizmet, psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık mezunu öğrenci gönderilmeye başlanmıştır ve 2015 yılına kadar toplam 47 öğrenci bu olanaktan yararlandırılmıştır. 2010 yılında 28 öğrenci yurtdışına çeşitli ülkelere gönderilmiştir. Ancak 2013 ve 2014 yılında 1'er kişi gönderilmiş, 2015 yılında sosyal hizmet alanında öğrenci gönderilmesi işlemi durdurulmuştur (ÖSYM, 2016b). YLSY uzun vadede öğretim üyesi açığını en aza indirme ve nitelikli akademisyen yetiştirmek için önemli bir fırsat olmuştur.

Sosyal hizmette bütünleşik doktora yapabilme imkanı da sunan ÖYP'ye 2010 yılından itibaren çeşitli disiplinlerden öğrenci alımı başlatılmıştır. Toplamda 2015 yılı itibariyle 86 öğrenci bu kanalla sosyal hizmet doktorası yapma imkanına kavuşmuştur. En fazla alım 2013 yılında (30kadro) gerçekleştirilmiştir. ÖYP uygulamasında 2015 yılındaki yerleştirmelerde sadece sosyal hizmet lisans mezunlarına yer verilmiş olması önemli bir gelişmedir (YÖK, 2016a). ÖYP, ilk mezunlarını vermiştir; ancak yeni açılan pek çok bölümde boş kadro dururken, ÖYP mezunları bağlı buldukları bölüme geri dönme zorunluluğu nedeniyle kadro sıkıntıyla karşılaşmışlardır. YÖK 2015 yılı Eylül ayı itibariyle ÖYP uygulamasını bütünüyle kaldırmıştır. Böylece sosyal hizmet öğretim elemanı yetiştirmede bir fırsat daha elden kaçmıştır.

Diğer sorun alanları

Sosyal hizmet eğitiminde lisanüstü eğitim kapsamında anabilim dalı yapılanmasının zayıf oluşu, 'acil ihtiyaç var' gerekçesiyle lisansüstü çalışmalara ayrılan zamanın azalması, tez yazım sürecinin mümkün olduğunca kısa tutularak kısa zamanda mezun verilmesi politikasının giderek yaygınlaşması ve ulusal düzeyde henüz yüksek lisans ve doktora programları için eğitim standartlarının belirlenmemiş olması Türkiye'deki lisansüstü sosyal hizmet eğitiminde yaşanmakta olan ve üzerinde mutlaka önemle durulması gereken diğer sorunlardır (Sosyal Hizmet Eğitiminde Güncel Sorunlar ve Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği Çalıştayı Sonuç Raporu, 2016).

SONUÇ

Türkiye'deki lisans ve lisansüstü düzeylerde sosyal hizmet eğitimi sınırlı bir şekilde ele almasına karşılık bu çalışma, 2006 yılından itibaren sayısal olarak büyüme trendine giren sosyal hizmet eğitiminde gerek lisans gerekse lisansüstü düzeyine ilişkin pek çok sorunun var olduğunu göstermektedir. Akademik alt yapısı hazırlanmadan çok sayıda bölümün üstelik sosyal hizmet eğitimi için sınırlı olanaklara sahip şehirlerde açılmış olması, uygulamalı bir disiplin olmasına karşılık mevcut öğrenci sayısının yarısından fazlasının açıköğretimdeki sosyal hizmet programlarına kayıtlı olması, sosyal hizmet disipliniyle ilgisi bulunmayan ön lisans programlarından sosyal hizmet lisans programlarına geçiş yapıyor olması sosyal hizmet eğitiminin lisans düzeyinde öne çıkan temel sorun alanlarıdır. Lisanüstü eğitim düzeyinde ise kadrosunda sosyal hizmet lisans ve/veya lisansüstü eğitimi almış akademisyen olmamasına karşılık bazı bölümlerin yüksek lisans hatta doktora programı açması, lisansüstü programlara sosyal hizmet disipliniyle ilgisi tartışmalı bölümlerden öğrencilerin kabul edilmesi, yurtdışında sosyal hizmet lisansüstü eğitim alma olanaklarının sınırlı olması, anabilim dalı yapılanmasının zayıf oluşu başlıca sorun alanlarıdır.

Sosyal hizmet eğitiminde başgösteren sorunlar eğitimi sıradanlaşmakta, amaç ve hedeflerinden uzaklaşmaktadır. Alanda çalışacak meslek elemanına ve okulda eğitim verecek öğretim elemanına duyulan ihtiyaç gerekçesiyle plansız programsız şekilde, ulusal ve uluslararası standartları çok da gözetmediği her halinden belli olan deyim yerindeyse bir 'oldu bitti'ye getirilmiş sosyal hizmet eğitimi karşımızda durmaktadır. Elbette, sosyal hizmet eğitiminde büyüme ve yaygınlaşmaya ihtiyaç vardır; ancak bunun veri tabanlı, kanıta dayalı ihtiyaç analizleri sonucunda sistematik bir şekilde gerçekleşmesi beklenirdi.

Sosyal hizmet eğitiminde ortaya çıkan tablonun elbette kısa zamanda tersine çevrilmesi zordur. Ancak orta ve uzun vadede yine de yapılacak işler vardır. Eğitimde kalite güvencesi ve akreditasyon sürecinin başlatılması önceliği olan bir iş olarak karşımızda durmaktadır. IFSW IASSW tarafından ortaklaşa hazırlanan 'Sosyal Hizmet Mesleğinin Eğitim ve Öğretimi için Küresel Standartlar Raporu' (2004), CSWE tarafından yayınlanan 'Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartları Raporu' (2015) ve sosyal hizmet eğitiminde ulusal standartların geliştirilmesini konu alan 'V. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı Sonuç Raporu' (2012) dikkate alınarak başlatılacak kalite güvencesi ve akreditasyon işlemleriyle bölümlerin alt yapısına, lisans ve lisansüstü müfredatlara, uygulama derslerine, süpervizyona ve mezun profiline dair pek çok sorunun çözüme kavuşturulacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda VI. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı Sonuç Raporu'nda (2016) belirtildiği üzere Sağlık Bilimleri Dekanlar Konseyi (SABDEK) çerçevesinde yürütülen Çerçeve Eğitim Programı (ÇEP) çalışmalarının Sağlık Bilimleri Fakülteleri dışında diğer fakültelerin bünyesinde kurulmuş sosyal hizmet bölümlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi bir seçenek olarak değerlendirilebilir.

Önümüzdeki süreçte özetle Türkiye'deki sosyal hizmet eğitimini geliştirme ve nitelikli hale getirme amacıyla kurulmuş olan Sosyal Hizmet Okulları Derneği'ne (SHOD) çok iş düşeceği açıktır. SHOD akreditasyon sürecinin başlatılmasına öncülük edebileceği gibi sosyal hizmet lisans eğitimi için yeterlilik ve standartların gözden geçirilmesi, mevcut bölümlerin dayanışma ve işbirliği içerisinde hareket etmesi ve açıköğretim programlarının kontenjanlarını makul düzeylere çekilmesi için YÖK nezdinde girişimlerin başlatılması gibi konularda da görev ve sorumluluklar alabilir. Bunlarla birlikte açıköğretim programlarının örgün eğitim veren programlarca akademik yönden desteklenmesi, lisansüstü eğitimde aşırı multi-disipliner anlayışın önüne geçilmesi, lisansüstü programlar için ulusal eğitim standartlarını oluşturma çalışmalarının başlatılması, YLSY veya benzeri programlarla yurtdışında sosyal hizmet eğitimi alma olanağı da sağlayacak öğretim elemanı yetiştirme uygulamasına devam edilmesi sosyal hizmet eğitimini içinde bulunduğu belirsizlikten kurtarıp nitelikli hale getirebilmek için yapılması elzem olan diğer işler arasındadır.

Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminde kontrolsüz büyüme ile başgösteren sorunlar aslında iyi yönetildiğinde bir fırsata da dönüştürülebilir. 2006 yılından itibaren bölüm sayılarının artması sosyal hizmet eğitimine farklı bakış açıları kazandırma potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca mezun sayısının, yazılan kitapların ve çevirilerin,

alanda önerilen projelerin ve sivil toplum kuruluşlarının da artmış olması, böylelikle sosyal hizmet mesleğinin daha geniş kitlelerce bilinir hale gelmesi sevindirici ve umutlu olmamızı sağlayan önemli gelişmelerdir.

Bu çalışmada Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde ortaya çıkan görüntünün fotoğrafı çekilmek istenmiştir. Fotoğrafa konu olan eğitimin niteliği üzerinde yeterince durulmamış olması, sorunun ele alınışında bölüm müfredatları, program yeterlilikleri, uygulama dersleri, eğitim standartları vb. hususlara yer verilmemiş olması çalışmanın önemli sınırlılıklarıdır. Bundan sonraki çalışmaların bütüncül bir kavrayışa ulaşmak üzere bilimsel araştırmalar yoluyla bahsedilen konuları da içerecek şekilde genişletilerek yapılması elbette sosyal hizmet eğitiminin daha sağlıklı bir zeminde büyümesi ve gelişmesine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Abels, P. (2005). Thewaytodistanceeducation. In P. Abels (Ed.). *Distanceeducation in socialwork: Planning, teachingandlearning*, (ss. 3-22). New York: Springer Publishing Company.

Ambrosino, R.,Heffernan, J., Shuttlesworth, G., &Ambrosino, R. (2008). *Socialworkandsocialwelfare: an introduction*. 6th edition. Belmont, CA: Brooks/Cole-Thomson Learning.

Alptekin, K., Topuz, S. ve Zengin, O. (2014). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde mevcut durum: tespitler, analizler ve öneriler. (İçinde) E. Atamtürk ve E. Yaman (yayına hazırlayanlar). *Sosyal hizmet sempozyumu 2013: Türkiye’de çocuğun refahı ve korunması: kapsayıcı bir yaklaşım arayışı* (ss.353-366). Sempozyum Bildirileri (elektronik basım). Kocaeli.

Alptekin, K. (2016). *Başlangıçtan bugüne ve yarına Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi*.Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Collins, S. (2008). Open anddistancelearning in qualifying socialwork education in Britain andthe USA: Celebratingdiversityanddifference? *SocialWorkEducation*, 27(4), 422-439.

CSWE. (2016). Information. Erişim: 09.11.2016, <http://www.cswe.org/Accreditation/Information.aspx>

CSWE. (2015). Educational Policy and Accreditation Standards (EPAS) for baccalaureate and master's social work programs Erişim: 28.01.2016, <http://www.cswe.org/File.aspx?id=81660>

Çengelci, E. (1998). *Sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu*. Ankara: Aydınlar Matbaacılık.

IFSW. (2004). Global Standards for the Education and Training of the Social Work Profession. Erişim: 05.10.2015, http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_65044-3.pdf

Karataş, K. (2002). Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin dünü, bugünü ve geleceği. K. Karataş (editör). (İçinde) 5. *Ulusal sosyal hizmetler konferansı 1999: değişen Türkiye'de insan hakları açısından sosyal hizmetler* (ss. 297-302). Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi, Yayın No: 006.

Karataş, K. ve Erkan, G. (2005). Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin tarihçesi. (İçinde) Ü. Onat (yayına hazırlayan). *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 112-133). Ankara: Aydınlar Matbaacılık Ltd. Şti.

Kut, S. (2005). Türkiye'de sosyal hizmet mesleğinin eğitimi. (İçinde) Ü. Onat (yayına hazırlayan). *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 9-13). Ankara: Aydınlar Matbaacılık Ltd. Şti.

ÖSYM. (2015). ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Erişim: 08.10.2016, <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/OSYS/2015-OSYSKONTKILAVUZU15072015.pdf>

ÖSYM. (2016a). ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Erişim: <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/LYS/TERCIH/OSYSKONTKILAVUZU01082016.pdf>

ÖSYM. (2016b). Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme Kılavuzu. Erişim: 01.11.2016, <http://www.osym.gov.tr/TR,426/2015-ylsy-kilavuzu-ve-tercih-bilgileri.html>

ÖSYM. (2016c). DGS Tercih Kılavuzu Bilgileri: Önlisans mezuniyet alanlarına göre dikey geçiş yapılabilecek lisans programları. Erişim: 09.11.2016, <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2016/DGS/DGSTercihTablo2OnLisans30092016.pdf>

Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu (2016). Erişim: 10.10.2016, <https://www.agri.edu.tr/tr/kategori/patnos-sosyal-hizmetler-yuksekokulu>

Reamer, F. G. (2013). Distance and online social work education: Novel ethical challenges. *Journal of Teaching in Social Work*, 33, 369–384.

Segal, E.A., Gerdes, K.E. & Steiner, S. (2007). An introduction to the profession of social work: becoming change agent. 2nd edition. Belmont, CA: Thomson--Brooks/Cole.

Sosyal Hizmet Eğitiminde Ulusal Standartların Geliştirilmesi Çalıştayı Sonuç Raporu (2012). V. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı, 22-24 Haziran 2012, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Sosyal Hizmet Eğitiminde Güncel Sorunlar ve Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği Çalıştayı Sonuç Raporu (2016). VI. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı Erişim: 10.11.2016, <http://www.sosyalhizmetokullari.org/CalistayNihaiRapor2016.pdf>

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (2016). Türkiye’de sosyal hizmet uzmanı sayıları ve istihdam açısından durumları. Erişim: 09.11.2016, <http://www.shuderneji.org/?pnum=175&pt=Türkiye%27deki+Sosyal+Hizmet+Uzmanı+Sayılar>

Tomanbay, İ. (2005). 1960’lı yıllardan 2000’li yıllara sosyal hizmet eğitimi. (İçinde) Ü. Onat (yayına hazırlayan). *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 59-63). Ankara: Aydınlar Matbaacılık Ltd. Şti.

YÖK. (2016a). Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı. Erişim: 10.10.2016, <http://www.yok.gov.tr/web/oyp/anasayfa>

YÖK. (2016b). İstatistikler. Erişim: 13.11.2016, <https://istatistik.yok.gov.tr>

YÖK. (2016c). Sağlık alanında lisans tamamlama. Erişim: 10.11.2016, http://www.yok.gov.tr/web/guest/anasayfa/-/asset_publisher/64ZMbZPZIS14/content/id/26609753